

FINANTSARVESTUSE ALUSED

RPS; RTJ-d

Arvepidamise ajalugu

- Arvepidamine on arenenud aastatuhandeid
- Abivahenditena on kasutatud nööri, kivi ...
- Lähis-Ida 10 000-8 000 e Kr., templid ...
- XVIII saj. e.Kr. Hammurapi seadustekogu
- Areng on olnud järjepidev, seotud ühiskonna arenguga – kaubandus, raha, tehnoloogia
 - Aristoteles – süstematiseeris majandusteadusi, kirjeldas majandusprotsesse

Arvepidamise ajalugu

Teaduslik areng algas XV sajandi lõpus

- 1494 Traktaat kontodest ja kirjenditest (2x kirjendamine)
- Luca Paccioli – frantsiskaani munk, matemaatik
- 1668 TÜ õppekavas itaalia matemaatika
- 17... ühekordse kirjendamise õpik
- Neljakordne kirjendamine
- Abakus XII saj., arvelaud XVI saj.
- 1900 sõna raamatupidaja

Enamlevinud arvestussüsteemid

- Itaalia süsteem (päevaraamat, pearaamat)
- Saksa süsteem (kassa- ja teiste operatsioonide päevaraamatud ning pearaamat)
- Prantsuse-Inglise (ostmise-, müümise- ja muude muutumiste päevaraamat ning pearaamat)
- Ameerika (ühendatud päeva- ja pearaamat)

Tänapäeval

- 01.01.1991 jõustus Raamatupidamise põhimäärus
- 01.01.1995 hakkas kehtima EV Raamatupidamise seadus,
 - RT protokollilised otsused
- 01.01.2003 hakkas kehtima Raamatupidamise seadus ja RTJ-d, mida nimetati Eesti heaks raamatupidamistavaks.
- 01.01.2017 Eesti finantsaruandluse standard
 - RPS
 - RTJ-d

MAJANDUSARVESTUS

... majandustehingutest tulenevate
muudatuste vaatlemine, mõõtmine,
registreerimine, töötlemine ja info
kasutajatele edastamine

Majandusarvestuse liigid

- Finantsarvestus ehk raamatupidamine
- Kuluarvestus
- Maksude arvestus
- Finantsanalüüs
- Finantsjuhtimine
- Eelarvestus
- Sisekontroll
- Audiitorkontroll

Finantsarvestus ehk -raamatupidamine

- S o majandustehingutest tulenevate muutuste arvestus kontodel, kahekordse kirjendamise põhimõttel, mille väljundiks on raamatupidamise aastaaruanne (bilanss, kasumiaruanne, rahavoogude aruanne, omakapitali liikumise aruanne ja lisad).
- Arvestust peetakse monetaarselt ehk rahaliselt.

Kuluarvestus

kululiikide, kulukohtade ja kuluobjektide arvestus (omab ärisaladuslikku iseloomu), ning sellest tuleneva info edastamine juhtimisotsuste tegemiseks

■ Maksude arvestus

tihe seos raamatupidamisega,
aruandlusega riigile,
maksude taseme ja nende kulude analüüs

Finantsanalüüs

finantsraamatupidamisest saadava info
töötlumine statistiliste ja spetsiifiliste
analüüsi meetodite abil ning sellest
tulenevate andmete põhjal seletuste,
interpretatsioonide, hinnangute jne
andmine

Juhtimisarvestus – juhtimiseks vajaliku info kogumise ja edastamise süsteem

Finantsplaneerimine

eelarvete, äriplaanide, projektide,
hinnapakkumiste jne koostamine

Sisekontroll

süsteem ettevõtte äririskide
maandamiseks

audit – tegevused, mis hindavad
olukorda ja riske

Audiitorkontroll –
väliseksperdi hinnang ettevõtte
finantsarvestusele, tegevusele ja
juhtimisotsustele

Personaliarvestus –
töölepingud, tööeeskirjad, tööaja ja
palgaarvestus, puhkusearvestus jne.

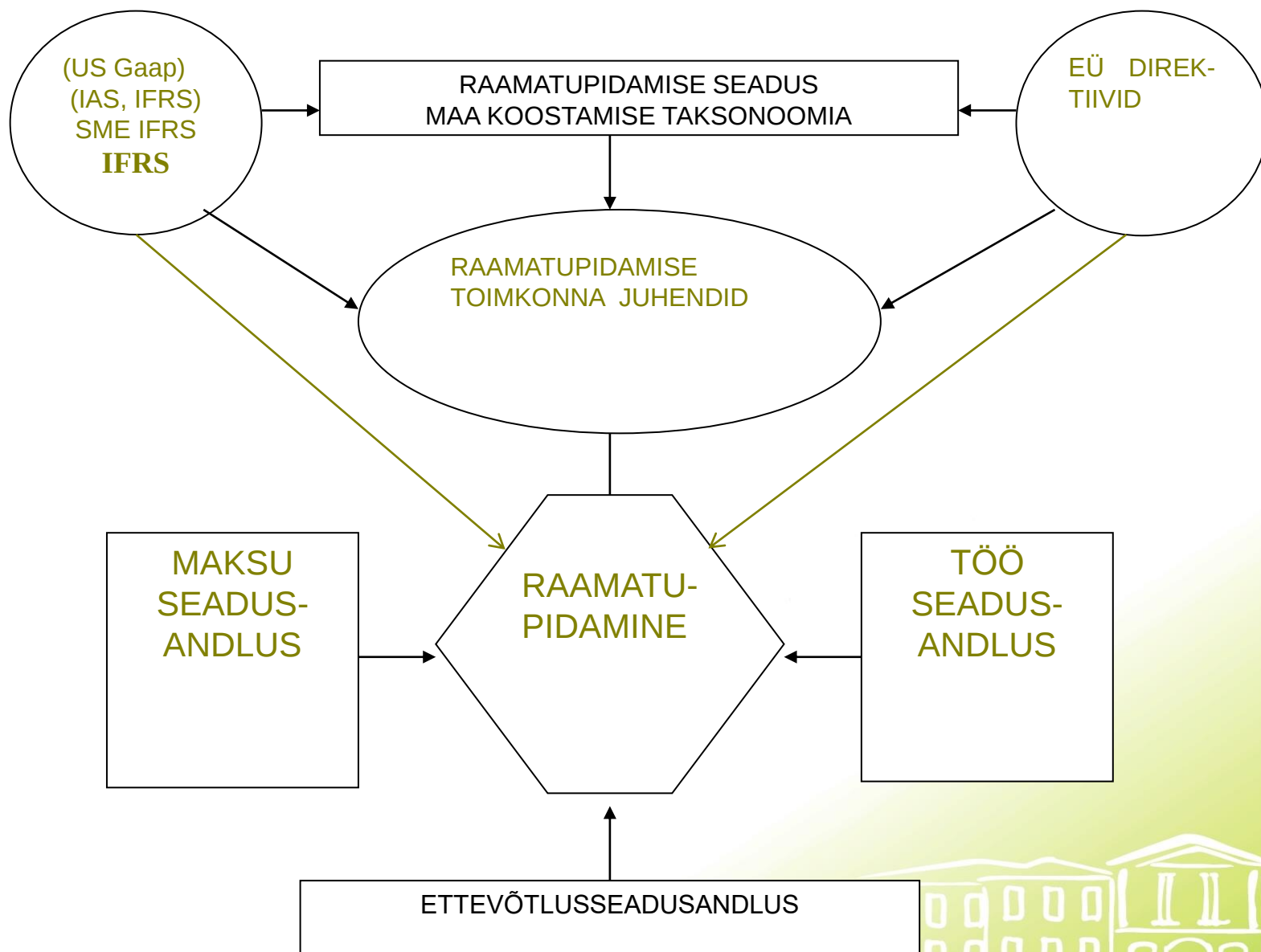

Nõustamine –

arvestuse korraldamise nõustamine,
sise-eeskirja koostamise nõustamine,
arvestuspõhimõtete ja meetodite valiku
nõustamine ..., eelarvestuse ja
finantsalane nõustamine ...

Finantsarvestuse korraldamist ja -aruannete koostamist reguleerivad õigusaktid

Raamatupidamisalase töö suunamine EV

- Vabariigi Valitsus moodustas Raamatupidamise Toimkonna (www.easb.ee)
 - ülesandeks on välja anda raamatupidamise seadust selgitavaid ja täpsustavaid raamatupidamisalaseid juhendeid ning suunata raamatupidamisalast tegevust.
- Rahandusministeerium
 - MAA koostamise taksonoomia

Ettevõtte kateooria

- **mikroettevõtja** – osaühing, kelle näitajad vastavad aruandeaasta bilansipäeval *kõikidele järgmistele tingimustele*: varad kokku kuni 175 000 eurot, kohustised ei ole suuremad kui omakapital, üks osanik, kes on ka juhatuse liige, ja kelle müügitulu on aruandeaastal kuni 50 000 eurot.
- **väikeettevõtja** – Eestis registreeritud äriühing, kes ei ole mikroettevõtja ja kelle näitajatest võib aruandeaasta bilansipäeval *vaid üks ületada järgmisi tingimusi*: varad kokku 4 000 000 eurot, müügitulu 8 000 000 eurot ja keskmine töötajate arv aruandeaasta jooksul 50 inimest.

Ettevõtte kategooria

- **keskmise suurusega ettevõtja** – E registreeritud äriühing, kes ei ole mikroettevõtja ja kelle näitajatest võib aruandeaasta bilansipäeval *vaid üks ületada järgmisi tingimusi*: varad kokku 20 000 000 eurot, müügitulu 40 000 000 eurot ja keskmine töötajate arv aruandeaasta jooksul 250 inimest.
- **suurettevõtja** – E registreeritud äriühing, kelle näitajatest aruandeaasta bilansipäeval *vähemalt kaks ületavad järgmisi tingimusi*: varad kokku 20 000 000 eurot, müügitulu 40 000 000 eurot ja keskmine töötajate arv aruandeaasta jooksul 250 inimest.

Rakendatav finantsaruandluse standard

- Finantsarvestuse korraldamine ja -aruandluses kasutatavad arvestuspõhimõtted ning informatsiooni esitusviis *peavad olema kooskõlas* ühega järgmisest kahest finantsaruandluse standardist:

- 1) **Eesti finantsaruandluse standard;**
- 2) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses Euroopa Komisjoni vastu võetud **rahvusvaheline finantsaruandluse standard** (*otsekohalduv standard*).

- RU 5(172) 2015 IFRS vs ...

EFS

- Jõustus 2017 aasta alguses. Kehtib raamatupidamise aruannetele, mis on koostatud 01.01.2017 või hiljem alanud perioodide kohta.
- EFS põhinõuded on kehtestatud
 - Raamatupidamise seadusega ja
 - Raamatupidamise toimkonna juhenditega, mille põhimõtted on lähtuvad SME IFRS-st.
- Raamatupidamise käsiraamat 3.1.1

IFRS

- **Rahvusvahelised finantsaruandluse standardid**– alusdokument IFRS
- **Kohustuslik** – krediitiasutustele, finantsvaldusettevõtetele, kindlustus- ja väärtpaberiettevõtetele, investeerimisühingutele (Eestis kasutavad IFRS-i lisaks eelloetletutele pigem äriühendused)

Raamatupidamiskohustuslane

- Eesti Vabariik ühe avalik-õigusliku juriidilise isikuna, kohaliku omavalitsuse üksus, iga Eestis registreeritud era- või avalik-õiguslik juriidiline isik, füüsilisest isikust ettevõtja ja Eestis registrisse kantud välismaa äriühingu filiaal
- ministeerium ja Riigikantselei oma valitsemis- ja haldusala ulatuses ning põhiseaduslikud institutsioonid – Riigikogu, Vabariigi President, Riigikontroll, õiguskantsler ja Riigikohus.

Põhinõuded raamatupidamise korraldamiseks

- et oleks tagatud aktuaalse, olulise, objektiivse, võrreldava informatsiooni saaminefinantsseisundist, majandustulemusest ja rahavoogudest
- dokumenteerima kõiki oma majandustehinguid
- kirjendama algdokumentide või nende põhjal koostatud koonddokumentide alusel kõiki oma majandustehinguid raamatupidamisregistrites
- koostama ja esitama majandusaasta aruande ning muud finantsaruanded
- säilitama raamatupidamise dokumente

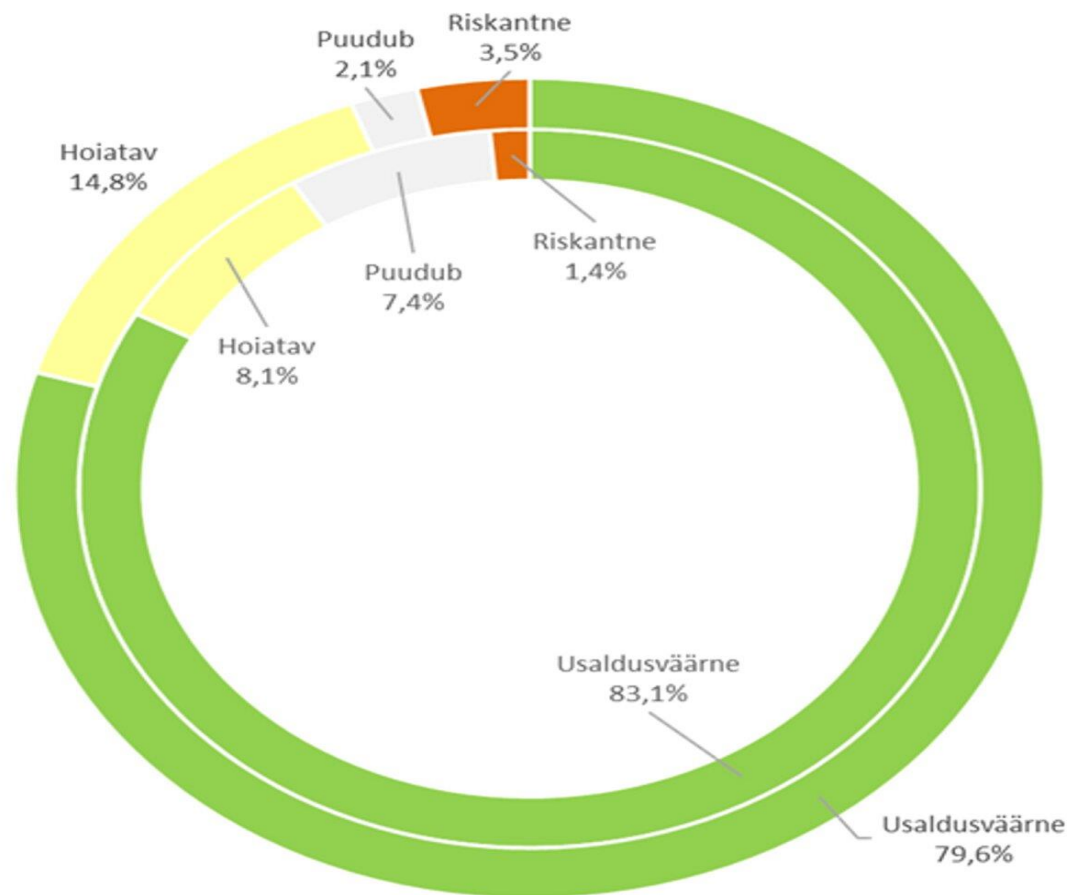
Võimalused korraldamiseks

Juhatus:

- võtab tööle raamatupidaja
- sõlmib lepingu mõne raamatupidamisteenust osutava juriidilise isikuga või füüsilisest isikust ettevõtjaga
- peab ise raamatupidamisarvestust

15% rp büroodest sai „kollase“ riskifaktori (29.08.2022) Raamatupidaja.ee

Arvestussüsteem koosneb

- **SISEND = ANDMED** (toimunud tehingutest)
- **SISENDI TÖÖTLEMINE = ANDMETE TÖÖTLEMINE** (tekkepõhine arvestus, kahekordne kirjendamine)
- **VÄLJUND = INFORMATSIOON** (aruanded)
- **Majandusaasta pikkus** on 12 kuud, alustamisel, ja lõpetamisel võib olla lühem, kuid ei tohi ületada 18 kuud

RAA eesmärk

- *Raamatupidamise aastaaruande* koostamise ja avaldamise eesmärk on anda aruande kasutajale, kellel on aruandest arusaamiseks piisavad finantsalased teadmised, raamatupidamiskohustuse finantsseisundi, -tulemuse ja rahavoogude kohta asjakohast ning tõepäraselt esitatud informatsiooni, mida aruande kasutaja saaks oma majandusotsuste tegemisel kasutada.

RAA koostis

- Raamatupidamise aastaaruanne koosneb põhjaruannetest ja lisadest:
 - bilanss
 - kasumiaruanne
 - rahavoogude aruanne ja
 - omakapitali muutuste aruanne
 - ning lisad.

Lühendatud RAA

- mikroettevõtja ja väikeettevõtja raamatupidamise aastaaruanne koosneb vähemalt kahest põhiaruandest:
 - bilanss,
 - kasumiaruanne ning
 - lisad.

Lühendatud RAA eesmärk

- **Mikroettevõtja eesmärk** on anda aruande kasutajale informatsiooni oma finantsseisundi ja -tulemuse kohta.
- **Väikeettevõtja eesmärk** on anda aruande kasutajale, kellel on aruandest arusaamiseks piisavad finantsalased teadmised, oma finantsseisundi ja -tulemuse kohta asjakohast ning tõepäraselt esitatud informatsiooni, mida aruande kasutaja saaks oma majandusotsuste tegemisel kasutada

RAA koostamise aluseks on

- raamatupidamisregistrites kirjendatud majandustehingud ja reguleerimiskanded
- aastaaruande koostamiseks
 - inventeeritakse raamatupidamiskohustuslase varade ja kohustiste saldod,
 - hinnatakse registrites kajastatud varade ja kohustiste väärtuse vastavust sätestatud arvestuspõhimõtetele,
 - tehakse reguleerimis- ja lõpetamiskanded ning koostatakse põhiaruanded ja lisad

RAA koostamisel lähtutakse

- Raamatupidamise aastaaruande koostamise alusprintsipiidest (11tk RPS §16)
- Rakendatavast finantsaruandluse standard
 - Eesti finantsaruandluse standard VÕI
 - Rahvusvaheline finantsaruandluse standard.

Informatsiooni kasutajad

VÄLISTARBIJAD

valitsus

investorid

laenuandjad

tarnijad

ostjad

konsultandid

SISETARBIJAD

juhid

omanikud

töötajad

RAA koostamise alusprintsiibid

- Lisaks lugeda:
 - RTJ 1
 - RU1/2014 vandeaudiitor Mai Palmipuu artikkel

MAJANDUSÜKSUSE PRINTSIIP

- Raamatupidamiskohustuse raamatupidamises ja aruannetes arvestatakse tema vara, omakapital, kohustused ja majandustehingud lahus tema omanike, kreditoride, töötajaskonna, klientide ja teiste isikute varast ning majandustehingutest.

JÄTKUVUSE PRINTSIIP

- ...RP kohustuslane on jätkuvalt tegutsev, ei tegevuse ole lõpetamise kavatsusi;
- ... bilanss, kasumiaruanne ...

ARUSAADAVUSE PRINTSIIP

- raamatupidamise aruandes avalikustatav informatsioon peab olema esitatud nii, et see oleks ülevaatlik ja üheselt mõistetav aruande kasutajatele, kellel on aruandest arusaamiseks piisavad finantsalased teadmised;

OLULISUSE PRINTSIIP

- ... aruannetes kajastatakse oluline info
- ...oluline info mõjutab finantsseisundit
- ...väheolulisi objekte arvestatakse lihtsustatult

JÄRJEPIDEVUSE JA VÕRRELDAVUSE PRINTSIIP

- ...kasutatakse jätkuvalt samu:
 - Arvestuspõhimõtteid
 - Aruandlusviise
 - Aruandeskeeme
 - Meetodeid...

TULUDE JA KULUDE VASTAVUSE PRINTSIIP

- Aruandeperioodi tuludest arvatakse maha samade tulude tekkimisega seotud kulud. Väljaminekuid, millele vastavad tulud tekivad mingil muul perioodil, kajastatakse kuludena samal perioodil mil tekivad nendega seotud tulud.

OBJEKTIIVSUSE PRINTSIIP

- ...info peab olema:
 - neutraalne
 - usaldusväärne

KONSERVATIIVSUSE PRINTSIIP

- ... aruanded koostatakse kaalutletult:
 - vältida varade ja tulude ülehindamist
 - vältida kohustuste ja kulude alahindamist
 - inventuurid
 - sisekontroll

AVALIKUSTAMISE PRINTSIIP

- ... raamatupidamise aruannetes esitatakse info, mis võimaldab saada teavet firma finantsseisundist, majandustulemusest, rahavoogudest...

SISU ÜLIMUSLIKKUSE PRINTSIIP

- ... majandustehingute arvestamisel ja kajastamisel aruannetes lähtutakse nende SISUST, ka siis kui see ei ühti juriidilise vormiga...

TASAKAALU PRINTSIIP

- **Tasakaal informatsiooni kogumiseks tehtavate kulutuste ja informatsioonist saadava kasu vahel**

- sätestab, et aruande koostamiseks kogutavast informatsioonist saadav kasu aruande kasutajale peaks olema suurem kui selle info kogumiseks tehtud kulutused.

Majandusaasta aruande taksonoomia

- Majandusaasta aruande taksonoomia ja selle alusel koostatavad aruandevormid kehtestab valdkonna eest vastutav minister määrusega, määrates kindlaks ka taksonoomia standardi, elemendid ja taksonoomia haldaja.
- *Taksonoomia põhineb laiendataval rahandusala andmete aruandluskeeel (eXtensible Business Reporting Language) standardil 2.1 (XBRL)*

Finantselemendid

- Varad - A
 - Käibevara
 - Põhivara
- Kohustised - P
 - Lühiajalised
 - Pikaajalised
- Omakapital - P
- Tulu - P
- Kulu - A

Vara

- raamatupidamiskohustuslase valitseva mõju all olev ressurss, mis on tekkinud minevikusündmuste tagajärjel ning mis eeldatavalt toob tulevikus majanduslikku kasu;
 - Käibevara – lühiajaline vara
 - Raha
 - Finantsinvesteeringud
 - Nõuded ja ettemaksed
 - Varud
 - Bioloogiline vara
- Vt paralleelselt RTJ2 Lisa 1 (kirjete sisu)

Vara

- Põhivara – pikaajaline vara
 - Finantsinvesteeringud
 - Nõuded ja ettemaksed
 - Kinnisvarainvesteeringud
 - Materiaalne põhivara
 - Bioloogiline vara
 - Immateriaalne põhivara

Kohustised

- raamatupidamiskohustuslase eksisteeriv kohustus, mis tuleneb mineviku sündmustest ja millest vabanemine eeldatavalt vähendab majanduslikult kasulikke ressursse
 - lühiajalised kohustised
 - Laenukohustised
 - Võlad ja ettemaksed
 - Eraldised
 - Sihtfinantseerimine

Kohustised

- Pikaajalised kohustised
 - Laenukohustised
 - Võlad ja ettemaksed
 - Eraldised
 - Sihtfinantseerimine

Omakapital $OK = V - K$

- jääkosalus raamatupidamiskohustuslase varades pärast tema kõigi kohustiste mahaarvamist (Omanike poolt ettevõttesse paigutatud ...)
 - Aktsia- või osakapital
 - Registreerimata aktsia- või osakapital
 - Ülekurss
 - Oma aktsiad või osad “-”
 - Kohustuslik reservkapital
 - Muud reservid
 - Eelmiste perioodide jaotamata kasum (kahjum “-”)
 - Aruandeaasta kasum (kahjum “-”)

Mõistetest

- **Artikkel:** www.raamatupidaja.ee
 - Tulum - kulum – kadum (Pärnu Raamatupidamiskonverents) 2015

Bilanss

- Bilanss on raamatupidamisaruanne, mis kajastab teatud kuupäeva seisuga raamatupidamiskohustuslase finantsseisundit (vara, kohustisi ja omakapitali).
- $VARA = KOHUSTISED + OMAKAPITAL$
- $AKTIVA = PASSIVA$

Bilansi skeem

AKTIVA - VARAD	PASSIVA - KOHUSTUSED JA OMAKAPITAL
KÄIBEVARA	KOHUSTUSED
Raha Finantsinvesteeringud Nõuded ja ettemaksed Varud Bioloogiline vara KÄIBEVARA KOKKU PÕHIVARA	LÜHIAJALISED KOHUSTUSED Laenukohustused Võlad ja ettemaksed Eraldised Sihtfinantseerimine LÜHIAJALISED KOHUSTUSED KOKKU PIKAAJALISED KOHUSTUSED
Finantsinvesteeringud Nõuded ja ettemaksed Kinnisvarainvesteeringud	Laenukohustused Võlad ja ettemaksed Eraldised Sihtfinantseerimine PIKAAJALISED KOHUSTUSED KOKKU
Materiaalne põhivara	OMAKAPITAL
Bioloogiline vara Immateriaalne põhivara PÕHIVARA KOKKU VARAD KOKKU	Aksia- või osakapital Registreerimata aktsia- või osakapital Ülekurss Oma aktsiad või –osad Kohustuslik reservkapital Muud reservid Eelmiste perioodide jaotamata kasum (kahjum) Aruandeperioodi kasum (kahjum) OMAKAPITAL KOKKU KOHUSTUSED JA OMAKAPITAL KOKKU

Tulu

- majandusliku kasu suurenemine aruandeperioodil vara lisandumise või suurenemisena või kohustiste vähenemisena, mille tulemusel omakapital suureneb, välja arvatud omanike sissemaksed omakapitali.
 - Müügitulu
 - Muu äritulu
 - Finantstulu
- Vt paralleelselt RTJ 2 Lisa 2 (kirjete sisu)

Kulu

- majandusliku kasu vähenemine aruandeperioodil vara vähenemise, ammendumise või amortisatsioonina või kohustiste tekkimisena, mille tulemusena omakapital väheneb, välja arvatud omakapitali arvel omanikele tehtud väljamaksed
 - Põhitegevuse- ja turustuskulud
 - Juhtimis- ja administreerimiskulud
 - Muud ärikulud
 - Finantskulud
 - Tulumaksukulu

Kasumiaruanne (RU 143, 2012)

- Kasumiaruanne (tulude ja kulude aruanne) on raamatupidamisaruanne, mis kajastab raamatupidamiskohustuslase aruandeperioodi finantstulemust (tulusid, kulusid ja kasumit või kahjumit).
- $TULUD - KULUD = KASUM$ (KAHJUM “-”)
 - $T > K = \text{kasum}$
 - $T < K = \text{kahjum}$

Kasumiaruande skeemid

SKEEM 1	SKEEM 2
Müügitulu	Müügitulu
Muud äritulud	Müüdud toodangu (kaupade, teenuste) kulu
Valmis- ja lõpetamata toodangu varude muutus	BRUTOKASUM (KAHJUM)
Väljaminekud materiaalse põhivara valmistamiseks	Turustuskulud
Kaubad, toore, materjal, teenused	Üldhalduskulud
Mitmesugused tegevuskulud	Muud äritulud
Tööjõukulud	
Põhivara kulum ja väärtuse langus	
Muud ärikulud	Muud ärikulud
ÄRIKASUM (KAHJUM)	ÄRIKASUM (KAHJUM)
Finantstulud ja -kulud	Finantstulud ja -kulud
Tulumaks	Tulumaks
ARUANDEAASTA KASUM (KAHJUM)	ARUANDEAASTA KASUM (KAHJUM)
Lektor: Siiri Luts MA	62

Väärtuse hindamine

- Soetusmaksumus on vara omandamise või töötlemise ajal vara eest makstud raha või üleantud mitterahalise tasu õiglane väärtus.
- Õiglane väärtus on summa, mille eest on võimalik vahetada vara või arveldada kohustust teadlike, huvitatud ja sõltumatute osapoolte vahelises tehingus (indikaatoriks turuhind).

Väärtuse hindamine

- Neto realiseerimisväärtus on toote hinnanguline müügihind tavapärase äritegevuse käigus, millest on maha arvatud hinnangulised kulutused, mis on vajalikud toote müügivalmidusse viimiseks ja müügi sooritamiseks.
- Bilansiline (jääk)maksumus on netosumma, milles vara on bilansis kajastatud (võttes arvesse akumulieeritud kulumit ja võimalikke allahindlusi).

Väärtuse hindamine

- Korrigeeritud soetamismaksumus on finantsvara või finantskohustuse algne soetusmaksumus, mida on vajadusel korrigeeritud järgmiste summadega:
 - väärtuse langusest või laekumise ebatõenäosusest tingitud võimalik allahindlus
(ebatõenäoliselt laekuvate finantsvarade puhul)

Majandustehing ... §6

- raamatupidamiskohustuslase tehtud tehing, kolmandate isikute vaheline tehing või raamatupidamiskohustuslast puudutav sündmus, mille tagajärjel **muutub** raamatupidamiskohustuslase vara, kohustiste või omakapitali koosseis.
- raamatupidamiskohustuslane on kohustatud kõiki majandustehinguid dokumenteerima ning kirjendama raamatupidamisregistrites **mõistliku aja jooksul** pärast majandustehingu toimumist selliselt, et oleks **tagatud õigusaktidega ettenähtud aruannete tähtaegne esitamine.**

Tekkepõhine arvestusprintsip

- Majandustehingud kajastatakse siis, kui need on toimunud, sõltumata sellest, kas raha on laekunud või tasutud. Aruannete koostamisel tehakse reguleerimis- ja lõpetamiskanded, mis võimaldavad määratleda aruandeperioodi tulud ja kulud.
- Kasutavad äriühingud, avalik-õiguslikud asutused, ministeeriumid jne.

Kassapõhine arvestusprintsip

- Majandustehingud kajastatakse siis, kui raha on tegelikult laekunud või tegelikult tasutud
 - Kasutavad FIE-d.

Algdokument §7

VT lisaks RPS §7

- Raamatupidamise algdokument on tõend, mille sisu ja vorm peavad vajaduse korral võimaldama kompetentsele ja sõltumatule osapoollele tõendada majandustehingu toimumise asjaolusid ja tõepärasust.

Algdokument §7

- Kui seaduses või selle alusel antud määruses ei ole sätestatud teisiti, peab algdokument sisaldama majandustehingu kohta vähemalt järgmisi andmeid:
 - 1) toimumisaeg;
 - 2) majandusliku sisu kirjeldus;
 - 3) arvnäitajad, näiteks kogus, hind ja summa.

Algdokument §7

- Kui raamatupidamiskohustuslase tehingupooleks on raamatupidamiskohustustlane, riigiraamatupidamiskohustustlane või välismaa juriidiline isik, peab kauba võõrandamise või teenuse osutamise kohta esitatud arve sisaldama lisaks ka arve numbrit või muud identifitseerimistunnust ja tehingupooli identifitseerida võimaldavaid andmeid.

Algdokument

- Algdokument peab olema masintöödeldav. Algdokument võib olla muus püsivat kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis, kui see tuleneb õigusaktist või kui tehingupoolel ei ole masintöödeldava algdokumendi käitlemise võimalust ja selle võimaluse loomine nõuab temalt ebaproportsionaalselt suuri kulusi või pingutusi.

Algdokument

- Masintöödeldavus raamatupidamise seaduse tähenduses on andmevoo tunnus, mis tekib, kui andmevoo loomisel on kasutatud ühtlustatud andmekirjeldust, nii et selleks loodud infotehnoloogilised rakendused suudavad üheselt tuvastada andmevoo sisemise struktuuri ja üksikud faktiväited.
- Masintöödeldava algdokumendi vorming ja esitamise tingimused lepitakse kokku tehingupartnerite vahel, kui seadusest või muust õigusaktist ei tulene teisiti.

Algdokument

- Majandustehingu kirjendamisel raamatupidamisregistrites tuleb alg- või koonddokumendile lisada viide kirjendile.
- Algdokumentide põhjal koostatud koonddokumendile kohaldatakse algdokumendile kehtestatud nõudeid.
- (8) Kui raamatupidamisregistrit ei peeta masintöödeldavalt, on reguleerimiskande algdokumendiks raamatupidamisõiend.

Algdokument arve KM §37

- 1) arve järjekorranumber ja väljastamise kuupäev;
- 2) maksukohustuslase nimi, aadress, maksukohustuslasena registreerimise number;
- 3) kauba soetaja või teenuse saaja nimi ja aadress;
- 4) kauba soetaja või teenuse saaja maksukohustuslasena registreerimise number, kui tal on maksukohustus kauba soetamisel või teenuse saamisel;
- 5) kauba või teenuse nimetus või kirjeldus;

- 6) kauba kogus või teenuse maht;
- 7) kauba väljastamise või teenuse osutamise kuupäev või kauba või teenuse eest osalise või täieliku makse laekumise kuupäev,
- 8) kauba või teenuse hind ilma käibemaksuta ning allahindlus, kui see pole hinna sisse arvatud;
- 9) maksustatav summa käibemaksumäärade kaupa koos kohaldatavate käibemaksumääradega või maksuvaba käibe summa;
- 10) tasumisele kuuluv käibemaksusumma, ,

- Käibemaksukohustuslase registreerimise number ehk **KMKR** - kui ettevõtte on käibemaksukohustuslane, siis tulenevad käibemaksuseadusest lisanõuded raamatupidamise dokumentidele - kõikidel saadud arvetel peab olema kajastatud müüja KMKR number. Seda juhul, kui kauba/teenuse müüja on käibemaksukohustuslane.

Algdokumendiks võib olla

- kassa sissetuleku- ja väljamineku order
- pangakonto väljavõte
- ostu- ja müügiarved; e-arved
- tööaja arvetuse tabel, käskkiri, otsus
- kuluaruanded koos kulusid tõendavate algdokumentidega
- akt, saateleht
- raamatupidamise õiendi
- jt

E-arve

- On masinloetav arve, mis liigub tarkvarasüsteemide vahel ilma käsitsi sisestamata.
- Tarkvarasüsteem suudab seda dokumenti kokkulepitud reeglite kohaselt töödelda.
- Üldjuhul XML – süsteemis.
- E-arveldaja tuleb appi - RU 5(172) 2016

Dokumentide säilitamine

- Algdokumente **seitse aastat** alates selle majandusaasta lõpust, mil algdokument raamatupidamises kajastati
- Raamatupidamisregistreid, lepinguid, raamatupidamise aruandeid **seitse aastat**, alates vastava majandusaasta lõpust
- Pikaajaliste kohustuste või õigustega seotud äridokumente seitse aastat pärast kehtimistähtaja möödumist
- Raamatupidamise sise-eeskirja **seitse aastat** pärast selle muutmist või asendamist

Muudatused finantselementides (pt 6)

Aktiva muutus

- Majandustehingust tuleneva muudatuse tõttu **suureneb aktiva ja väheneb aktiva** võrdses summas. Bilansi üldsumma ei muutu. Tasakaal jääb püsima.
- Näide. Klient tasus arve pank. Kliendi võlad ja pank on aktivakirjed (aktivakontod). Mõlemad asuvad bilansi aktiva poolel. Ühel kirjel summa väheneb (kliendi võlad) ja teisel kirjel (pangas) summa suureneb.

Muudatused finantselementides

Passiva muutus

Majandustehingust tuleneva muudatuse tõttu **suureneb passiva ja väheneb passiva** võrdses summas. Bilansi üldsumma ei muutu. Tasakaal jääb püsima.

- Näide. Üldkoosoleku otsusega täiendati reservkapitali kasumi arvelt. Aruandeaasta kasum ja reservkapital on passivakirjed (passivakontod). Mõlemad asuvad bilansis passiva poolel. Bilansikirje aruandeaasta kasum väheneb ja reservkapital suureneb.

Muudatused finantselementides

Bilansimahu kasv

- Majandustehingust tuleneva muudatuse tõttu **suureneb aktiva ja suureneb passiva**. Bilansi üldsumma suureneb. Tasakaal jääb püsima.

Näide. Tarnijalt saadi materjali. Materjal (varud) on aktiva poolel ja tarnijad (võlad tarnijatele) asuvad bilansis passiva poolele. Mõlemad bilansi pooled suurenevad.

Muudatused finantselementides

Bilansimahu kahanemine

- Majandustehingust tuleneva muudatuse tõttu **väheneb aktiva ja väheneb passiva**. Bilansi üldsumma väheneb. Tasakaal jääb püsima.

Näide. Kassast maksti palka. Kassa (raha) asub bilansis aktiva poolel ja palk (võlad töövõtjatele) asub bilansi passiva poolel. Üks aktivakirje väheneb (raha makstakse ära) ja teine passivakirje ka väheneb (vähenevad ettevõtte kohustused maksta palka).

Muudatused skemaatiliselt

	AKTIVA		PASSIVA	
	suurenemine	vähenedmine	vähenedmine	suurenemine
1.	X	X		
2.			X	X
3.	X			X
4.		X	X	

KONTO

- **Konto** – majandustehingutest tulenevate muudatuste arvestamise kahepoolne tabel, vasakul pool on deebet (D) ja paremal pool krediidit (K).
- **Kontorist ja T-konto** – kõige lihtsam vorm konto kujutamiseks

Kontode liigid

- Bilansikontod – jätkuvad
 - Aktivakontod
 - Kontraaktiva kontod
 - Passivakontod
 - Kontrapassiva kontod
- Kasumiaruandekontod – lõpetatud e ajutised
 - Kulu kontod
 - Tulu kontod
 - Tulemuskonto (kajastub ka bilansis)

Aktiva- ja passivakontode iseloom

Aktivakonto	
Deebet	Kreedit
1. Algsaldo	
2. Suurenemine ehk sissetulek	3. Vähenemine ehk väljaminek
4. Deebetkäive	5. Kreeditkäive
6. Lõppsaldo	

Passivakonto	
Deebet	Kreedit
	1. Algsaldo
3. vähenemine	2. suurenemine
5. Deebetkäive	4. Kreeditkäive
	6. Lõppsaldo

I

Kontrakontod

- **Kontraaktiva konto** reguleerib kindla aktivakonto jääki, kuid on ise seejuures passivakonto iseloomuga.
- **Kontrapassiva konto** - reguleerib kindla passivakonto jääki, kuid on ise seejuures aktivakonto iseloomuga.

Kulu- ja tulukontode iseloom - tulemuskonto

Kulukonto			
Deebet		Kreedit	
1.Saldo	0.-		
2.Kulude suurenemine		4.Kulude sulgemine	
3.Deebetkäive		5.Kreeditkäive	
6.Saldo	0.-		

Tulukonto			
Deebet		Kreedit	
		1.Saldo	0.-
4.Tulude sulgemine		2.Tulude suurenemine	
5.Deebetkäive		3.Kreeditkäive	
		6.Saldo	0.-

Aruandeaasta kasum/kahjum			
Deebet			Kreedit
Saldo	0.-	Saldo	0.-
Kulud (koondunud kulukontode sulgemisest)		Tulud (koondunud tulukontode sulgemisest)	
Deebetkäive Saldo KAHJUM		Kreeditkäive Saldo KASUM	

Kontode liigid

- Sünteetilised ja analüütilised kontod (seosed?)
 - Sünteetilised ehk peakontod on avatud pearaamatus ja seotud finantsaruannetega, nendel peetakse arvestust ainult monetaarselt
 - Analüütilised kontod avavad sünteetilise konto lähtuvalt sisust, siin peetakse vajadusel arvestust ka naturaalnäitajate kohta

Näiteks sünteetilisele konto “Kaup” on avatud analüütilised kontod “Kommid”, “Küpsised”, ”Šokolaad” jne.

Kontoplaan

- on ettevõtte finantsarvestuses kasutatavate kontode nimetuste ja numbrite loetelu koos kontode sisu kirjeldusega
- Praktikas on levinud:
 - Numbriga 1 algavad aktivakontod
 - Numbriga 2 algavad passivakontod
 - Numbriga 3 algavad tulukontod
 - Numbriga 4 algavad kulukontod

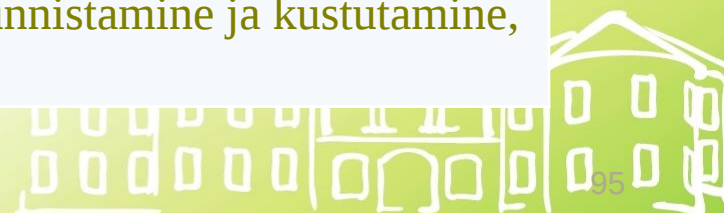
Kontoplaan (vt RP 143/2020)

- konto numbri teine ja kolmas koht peaks olema seotud bilansi või kasumiaruande kirjega
 - edasised kohad sõltuvad ettevõtte sisemistest vajadustest
-
- Läbimõeldult koostatud kontoplaan tagab andmed aruannete koostamiseks ning rahuldab ettevõtte sisemist infovajadust

Kontoplaan

Nimi	Number	Sisu kirjeldus
Raha	101	Raha kassas , pangas, nõudmiseni hoiused, lühiajalised paigutused rahaturufondidesse ja muudesse kõrge likviidsusega fondidesse (kuni 3 k)
Kassa	10101	Arvestatakse sularaha liikumist ja seisu ettevõtte kassas
Raha SEB	10102	Arvestatakse raha liikumist ja seisu SEB pangas
Nõuded ja ettemaksed	103	Lühiajaliste nõuete ja tehtud ettemaksete summa.
Nõuded ostjate vastu	10301	Konto deebetis arvestatakse nõudeid ostjate vastu ja kreditis nõuete laekumisi
Ebatõenäoliselt laekuvad summad	10302	Konto kreditisse kirjendatakse juhtkonna hinnangud ebatõenäoliste arvete summas ja deebetisse summade lootusetuteks tunnistamine ja kustutamine, kui ELS laekub

Kahekordne kirjendamine

- Majandustehing kantakse raamatupidamise kontodele kahekordse kirjendamise põhimõttel, s.o tehingu summa kantakse ühe konto deebetisse ja teise konto kreditis.
- Lausend on abivahend korrespondeeruvate kontode ja summa üles märkimiseks ehk lausendi abil kirjendatakse majandustehing.
- Lausendis kajastub debiteeritav(d) ja krediteeritav(d) kontod võrdses summas.

Lausend ehk kanne

- Lihtlausend - ühe konto deebet korrespondeerub teise konto krediidiga

Näiteks soetati kaupa 500€ eest, tasumine toimus sularahas. Tehingu põhjal koostatud lausendi on järgmine:

■ D Kaup	500,00
■ K Kassa	500,00

Lausend/kanne

- Liitlausend - ühe konto deebet korrespondeerub mitme krediidiga või ühe konto kredit korrespondeerub mitme deebetiga

Näiteks soetab ettevõtte tarnijalt toorainet 1200€ väärtuses ja tööriist 2200€ väärtuses.

■ D Tooraine ja materjal	1200,00
■ D Masinad ja seadmed	2200,00
■ K Võlg tarnijatele	3400,00

Lausend/kanne

Liitlausendeid saab vormistada alati ka lihtlausendina, näiteks eelmise tehingu põhjal võib koostada järgmised lihtlausendid:

- D Tooraine ja materjal 1200,00
- K Võlg tarnijale 1200,00

ja

- D Masinad ja seadmed 2200,00
- K Võlg tarnijale 2200,00

Lausend

Liitlausend:

- Näiteks ettevõtte müüs kaupa 1000€ eest, millele lisandub käbemaks 20%, ostja tasus sularahas.

■ D Kassa	1200,00
■ K Müügitulu	1000,00
■ K Käibemaks	200,00

Lausend/kanne

- Segalausend (liitlausend) - mitme konto deebet korrespondeerub mitme konto krediidiga

Näiteks ettevõtte üldkoosoleku otsusega eraldati jaotamata kasumist omanikele dividendideks 10000€.

■ D Jaotamata kasum	10 000,00
■ D Tulumaksukulu	2658.23
■ K Dividendivõlg	10 000,00
■ K Tulumaksuvõlg	2658.23

Registrid

- on andmekogumid, mis sisaldavad informatsiooni kontodel kajastatud raamatupidamiskirjendite ja saldode kohta, samuti andmekogumid, mis sisaldavad raamatupidamiskirjendite aluseks olevat üksikasjalikku informatsiooni.
 - Päevaraamat
 - Pearaamat

Kirjend peab sisaldama

- majandustehingu kuupäev;
- kirjendi identifitseerimistunnus, näiteks number või numbri ja tähe kombinatsioon;
- debiteeritavad ja krediteeritavad kontod ja vastavad summad e kannet;
- viide kirjendi aluseks olevale alg- või koonddokumendile

Inventuur (Lugeda lisaks: RU 143/2012; 151/2013)

- Raamatupidamiskohustuslane inventeerib enne MAA koostamist oma varad, nõuded ja kohustused
 - Tehakse kindlaks tegelikud seisud
 - Hinnatakse kvaliteeti ja eelnevatel perioodidel antud hinnanguid
 - Võrreldakse tegelikke seise raamatupidamise andmetega
 - Leitakse hälbed
 - Tehakse vajadusel korrigeerimiskanded –õiend
- Suletakse tulude ja kulude kontod
- Koostatakse RAA

Reguleerimis- ja lõpetamiskanded

- Reguleerimiskanded tehakse aruandeaasta tulude ja kulude väljaselgitamiseks lähtudes tekkepõhisest arvestusest, samuti varade ja kohustiste periodiseerimiseks aruandeaasta lõpus
- Lõpetamiskanded on perioodi lõpu seisuga kasumiaruande kontode (tulude- ja kulude kontode) sulgemiseks tehtavas kanded

Reguleerimiskanded

- Ettemakstud kulu
 - D kulu
 - K Ettemaks teenuste eest
- Ettemakstud tulu
 - D Saadud ettemaks
 - K tulu
- Tekkepõhine tulu
 - D intressinõue
 - K intressitulu
- Tekkepõhine kulu
 - D tööjõukulu
 - K Puhkusekohustus

Reguleerimiskanded

- Nõue muutub kohustiseks

- D

- K

- Kohustis muutub nõudeks

- D

- K

- ÜL 20 , 21

- Periodiseerimine

- Pikaajaline nõue /-kohutis muutub lühiajaliseks nõudeks / - kohustiseks

Parandused

- Raamatupidamise alg- ja koonddokumentidel ei ole lubatud kustutada ega teha neis õienditeta parandusi.
- Ebakorrektnel raamatupidamiskirjend parandatakse paranduskirjenditega – õiend
 - Vale lausendi/kande korrigeerimine
 - Vale summa korrigeerimine
 - Täiendamine
 - Storneerimine/vähendamine
 - ÜL 22

Raamatupidamise sise-eeskiri -sisaldab

vt Eesti Majanduse Teataja 5 2012 või www.eestiraamatupidamine.ee

- kontoplaani koos kontode sisu kirjeldusega
- majandustehingute dokumenteerimist ja kirjendamist
- algdokumentide käivet ja säilitamist
- raamatupidamisregistrite pidamist
- tulude ja kulude kajastamist kasumiaruande kirjetel
- varade ja kohustiste inventeerimist

Raamatupidamise sise-eeskiri – sisaldab

(RU 1 ja 2/2013; RP 93/2015, RMP.ee Keity Rodes „Raamatupidamise sise-eeskiri, kas seadusest tulev tüütu kohustus?“20.01.20)

- raamatupidamiskohustuslase kasutatavaid arvestuspõhimõtteid ja informatsiooni esitusviisi
- aruannete koostamise korda
- arvutitarkvara kasutamist raamatupidamises
- raamatupidamise korraldamisega ja sellega kaasnevate sisekontrolli meetmete rakendamisega seotud asjaolusid.

MAA

- Majandusaasta pikkus on 12 kuud
- Raamatupidamiskohustuslane on kohustatud lõppenud majandusaasta kohta koostama majandusaasta aruande, mis koosneb raamatupidamise aastaaruandest ja tegevusaruandest
- ME, kes lähtub Eesti finantsaruandluse standardist, võib koostada MAA, mis koosneb üksnes raamatupidamise aastaaruandest.

Raamatupidamise aastaaruanne

■ Bilanss

- kajastab teatud kuupäeva seisuga raamatupidamiskohustustlase finantsseisundit (vara, kohustisi ja omakapitali)

■ Kasumiaruanne

- kajastab raamatupidamiskohustustlase aruandeperioodi finantstulemust (tulusid, kulusid ja kasumit või kahjumit).

Raamatupidamise aastaruanne

- Rahavoogude aruanne
 - kajastab raamatupidamiskohustuslase aruandeperioodi rahavoogusid (raha ja raha ekvivalentide laekumisi ning väljamakseid)
- Omakapitali muutuste aruanne
 - kajastab aruandeperioodil toimunud muutusi raamatupidamiskohustuslase omakapitalis

Lisades avalikustatakse

- millisest finantsaruandluse standardist lähtutakse
- RAA koostamisel kasutatud arvestuspõhimõtte
- selgitused põhjaruannete oluliste kirjete ja nende muutumise kohta aruandeperioodil
- tegevjuhtkonna ja kõrgema juhtorgani liikmetele arvestatud tasu ja olulised soodustused
- töötajatele arvestatud tasu üldsumma ja keskmise töötajate arvu ..
- ülevaate riigi- või kohaliku omavalitsuse eelarvest otseselt või kaudselt eraldatud vahenditest, sealhulgas saadud riigiabist, ja nende kasutamises

Lisades avalikustatakse

- sihtasutusest raamatupidamiskohustuslase soodustatud isikute nimekirja või viite allikale, kui see teave on avalikust allikast kättesaadav
- mittetulundusühingust raamatupidamiskohustuslase liikmete arvu füüsiliste ja juriidiliste isikute kaupa
- muud olulised asjaolud raamatupidamiskohustuslase kohta asjakohase ja tõepäraselt esitatud finantsinformatsiooni andmiseks raamatupidamiskohustuslase finantsseisundi, -tulemuse ja rahavoogude kohta.

Tegevusaruanne

- Tegevusaruandes antakse ülevaade raamatupidamiskohustuslase tegevusest ja asjaoludest, millel on määrav tähtsus raamatupidamiskohustuslase finantsseisundi ja majandustegevuse hindamisel, olulistest sündmustest majandusaastal ning eeldatavatest arengusuundadest. Muu hulgas peab tegevusaruanne sisaldama teavet raamatupidamiskohustuslase välisriigis registreeritud filiaalide olemasolu kohta.

- Vt RPS § 24

Seotud osapooled

- Seotud osapool on isik või ettevõtte, kes on seotud aastaaruannet koostava ettevõttega (aruandev ettevõtte) sel määral, et nendevahelised tehingud ei pruugi toimuda turutingimustel.
- Mõistmaks, milline on seotud osapooltega tehtud tehingute võimalik mõju ettevõtte finantspositsioonile ja kasumile, tuleb nende kohta avaldada aruandes täiendavat informatsiooni.

Seotud osapooled

- Isik või selle isiku lähedane pereliige (st pereliige, kelle puhul võib eeldada olulise mõju olemasolu, näiteks abikaasa, elukaaslane või laps) on seotud aruandva ettevõttega, kui see isik
 - (a) on aruandva ettevõtte või selle emaettevõtte juhtkonna liige (st isik, kellel on
 - volitused ettevõtte tegevuse kavandamiseks, juhtimiseks ja kontrollimiseks otseselt
 - või kaudselt, ning kes kannab selle eest vastutust); või
 - (b) omab kontrolli või olulist mõju aruandva ettevõtte üle (näiteks läbi aktsiaosaluse)

Seotud osapooled

- Ettevõtte on seotud aruandva ettevõttega, kui kehtib üks või mitu tingimust
 - ühise kontrolli all
 - liikmed või neid kontrollib sama isik
 - üks ettevõtte on kolmanda osapoole (kelleks võib olla nii ettevõtte kui isik) poolt kontrollitav ettevõtte ja teine ettevõtte on selle kolmanda osapoole (juhul kui
 - Jt. vt RTJ2

Finantsarvestuse loogiline ahel

1. Algdokument

2. Lausend (ehk kirjend või kanne)

3. Päevaraamat (kronoloogiline register)

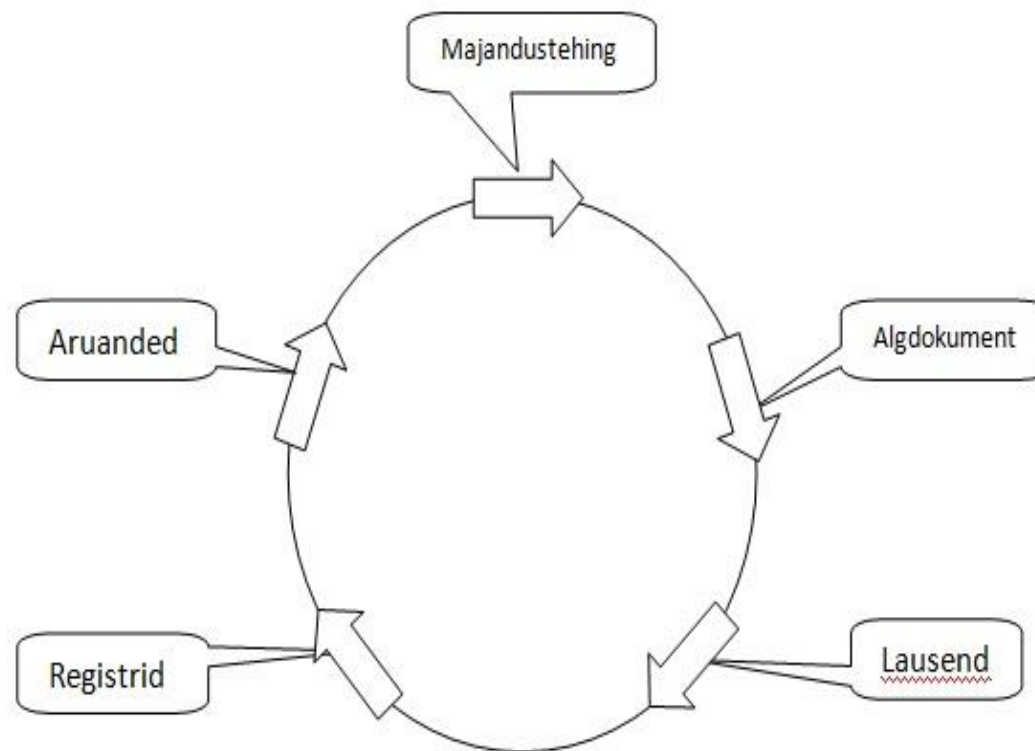
4. Pearaamat (süstemaatiline register)

5. Aruanded

- ettevõttesisesed
- ettevõttevälised

Finantsarvestuse loogiline ahel

Arvestussüsteemi ülesehitus

- Selgitada välja, milliseid majandusarvestuse väljundeid soovitakse peale kohustusliku aruandluse raamatupidamisandmetest saada, seejärel:
 - Koostada kontoplaan
 - Seadistada tarkvara
 - Sätestada dokumendihaldus

Finantsarvestus

- Arvestab minevikusündmusi
- Peab arvestust majandusaasta kohta (12 kuud).
- Arvestusobjektiks on ettevõtte kui tervik
- Reguleeritud seaduste, standardite ja juhenditega
- Korraldamise kohustus on juhatusel
- Vastutab juhatus

Raamatupidaja kutse-eetika

- Raamatupidaja kutse-eetika koodeks
 - Vastu võetud ERK nõukogu otsusega 13.05.2003
 - Koodeksi eesmärk
 - Koodeksi põhimõtted
 - erk.ee

Raamatupidaja kutsenimetused (kutsekoda)

Juhtiv raamatupidaja Accountant	7 tase	Kõrgharidus, magister, doktor
Vanemraamatu – pidaja Accountant	6 tase	Kõrgharidus, kutseharidus
Raamatupidaja Bookkeeper	5 tase	Keskharidus (põhiharidus)

■ Edu!

